

סיטיטוט פון שפראכ'ויטן, לויט דער אינצ'יאטיוו פון דער פִּינְגֶּר
לְאָגִישָׁר טַעַקְצִיעַס (סְעִמְנָאָר פָּוּן יִדִּישׁ פָּאָר דִּי וַוִּיסְנָשְׁאַפְּלָעַטְסָה)
טַוּר אָוֹן אַסְפֵּרָאַנְטָן פָּוּנָעָם אַקְרִינִישָׁן אַיְנְסְטִיטָוֹת, אַרְבָּעָמָן אָגָן
אַוְקְרִינִישָׁ-יִדִּישָׁן וּוּרְטָעָרְבָּוֹכְ, קָעָגְנוֹזִיטִיקָעָר אַנְטִיכָּר אַיְבָּן דִּי
אַוִּיסְגָּאָבָעָס פָּוּן בִּידָעָן אַנְשָׂמָאַלְטָן אָ. אָגָן).

עַס וּוְאָקְסָט דִּי סְאַזְוּמִישָׁן וּוַיִּסְנָשָׁאָפָט אָוֹן קוֹלְטוֹר. אַפְּ אַד
אַיְצְטִיקָן קָלָאָר אַנְגָּעָצְלָמָן עַטָּאָפָט מִנוּ אַיְיךְ דִּי לִינְגְּוִוִּיסְטִיק אָעָז
קָאָמָפָט קָעָגָן אַירָעָ בִּיְזִיכְטִיקָעָ בְּלוּוֹגָן שְׁטִיבָגָן צָוּ דָעָר חַיְיכָ פָּטָן
מַאֲרִקִּיסְטִישָׁלְעָנִינִישָׁעָ דָעָרְקָעְנְטָעָנִישָׁ. בָּאָנָּגָר מִיטָּאַנְדָּר
וּוַיִּסְנְגָּעְבָּיְטָן וּוּטָט זַי דָּאָן אַפְּשְׁפִּיגְלָעָן אָוֹן מִתְּהֻלְּפָן דִּי נִינְגָּ
קוֹלְטוֹרְ-דָּעָוָאַלְיוֹגִיזָאָנְדָעָרְ פְּרָאַצְעָסָן, וּוָאָס הָאָבָן נָאָכְ קִינְמָאָל אָגָן
פָּאָרְגָּוּמָעָם נָטָן גַּעַחַת אַיְבָּן דָעָר מַעַטְשָׁלְעָכָר גַּעַשְׁבָּטָעָ.

*Nokhem Shrif, pp. 27-66
Afis Shprakhfront 5-6 (32-33)*

אָפָן דָעָר שְׁוּעָל פָּוּנְעָמָן 19-טָן יָאָרְהַוְנְדָעָרט

(*)

די סְלָאוּוִיזְרָוָנָג פָּוּן יִדִּישָׁ

(די פָּאַרְלוֹוִיפִּיקָעָ עַרְשְׁטָעָ טָרִיטָ פָּוּן אַפְּאַרְשָׁוֹג)

קִירְזּוֹגְנָעָן: אַוְקָרָה—אַוְקִרְנִינִישׁ; וּוּרָה—חוּסְטוֹשָׁה, וּוַיִּסְרָסְטָהָגָר; מַהְדָּר—נִיחְוִידְרִיטָהָשׁ; פָּ—פְּרִילִישׁ; רָ—רוֹסִישׁ.

1. גַּעַשְׁבָּטָעָ. וּוָאָס אַיְבָּן דָעָר מַעַזְוָר אַיְבָּן דָעָר מִישָׁע
פָּאָכְעָ, — אַזְוִי הָאָט דָאָס פָּאַקְטִישׁ גַּעַנְגָּלְטָן, אַלְצִינְס צִי הַקְּטָן
מַעַן דָאָס גַּעַזְגָּטָמָן אַפְּנָ, אַדְרָעָר צְוָגְעָבָן שְׁלִילְעָרְהִיטָּס, — אַמְּאָמָּ
וּרְ אַיְבָּן דָאָס, פְּוֹנְקָט וּוּי הַעֲבָרִיָּשׁ אַיְבָּן דָאָס שְׁיַנְדָל, דָעָר
יִיכְעָס. דָעָרְדוֹזְוִיְקָעָר קוּק אַפְּ דִי צְוּוֹי „עַלְעַמְעַנְטָמָן“ אַיְבָּן דָעָר
שְׁפָרָאָכָ, בִּיפְרָאָט אַפְּ דָעָר גַּעַהְיְבָנְקִיטָ פָּוּנָעָם הַעֲבָרִיָּשׁ שְׁבָנָן,
הָאָט וּיִנְעָם קָלָאָסְנוֹאַרְצְלָעָגָן אַיְנָעָם קָלִיְינְבָּרְגָּסְוָם, אַגָּ
דָעָר סְאַצְּצָאַלְעָר, קוֹלְטוֹרְעָלְעָר הַינְּטָרְשְׁטָעְלִיקִיטָ אַוְنְ פָּאַרְלִוְיָגָן
קִיטָ פָּוּן דָעְמָדָאָיִקָּן קָלָאָס (וּזְ קָאָפִיטָל I פָּוּן דָעָר אַיְצְקִיקָעָר
אַרְבָּעָט, אַיְבָּן נָוָם. 2-3), — בִּיפְרָאָט דִי לַעֲצָטָע 30 יָאָר, חַנְצָן
הַעֲבָרִיָּשׁ אַיְבָּן גַּעַוּזָאָרָן אַשְׁטִיקָפָן אַפְּנָ פָּאָר אַפְּלִיטִישָׁרָפָרָגָן
רָאָמָן, פָּאָר דָעָר רַעַקְצִיאַגְּנָעָרְקָלְעִירְקָאַלְעָר פָּרְאַגְּרָאָמָן פָּוּנָעָם צִיְ
גִּזְמָן. דָעָרְדוֹזְוִיְקָעָר קוּק הָאָט זַיְכָ דָוְרְכָאָנָד גַּעַשְׁבָּטִים פָּטָן דָעָר
סְרָאָדִיצְיָעָ, פָּוּנָעָם כִּיְדָעָר אַיְבָּן פָּוּן דָעָר יַעֲשִׂוּעָ, פָּטָן דָעָר
גַּאֲדָרְעָר יִדְיְשָׁלְעָכָר דָעָרְצִיְגָן. אַיְבָּן דָעָרְדוֹזְוִיְקָעָר דָעָרְצִיְגָן הַקְּטָן
דִי הַעֲבָרִיָּשׁ-אַרְאָמִימִישׁ יִעְרָוּשָׁע יִעְרָוּשָׁע (טָאָנָאָכָ, גַּעַמְאָרָעָ, דִי
רָאָבְּגָנִישׁ לִיסְעָרָאָטוֹר) פָּרְאַנוּמָן דָעָם אַוְבָּנָאָן; אַיְצָט אַגָּנָבָן
צְוָקָעָמָן דָאָס נִיחְוִידְרִיטָהָשׁ, דִי לִטְעָרָאָטוֹר פָּוּן דָעָר הַאָסָמָן
לְעַזְמָה אַיְבָּן פָּוּנָעָם „רַעַנְעָסָאָן“ (די נַאֲצִינָאַלְסִיטִישָׁ-צִיְאִיסְטָה
טְקָופָעָ). צָוּ דָעָר טַרְאַדְיִצְיָעָ הָאָט נָאָכָ דָאָ צְוָעַשְׁפָּלָס זַיְכָ
אוֹ יִדְיִשׁ קָעָר זַיְכָ עַפְעָס אַגָּט מִיטָּסְלָאוּוִישׁ, אוֹ סְלָאוּוִישׁ הָאָט
אַגָּט פָּאַלְקְשָׁפָרָאָכָ עַפְעָס אוֹ שְׁמַעַקָּן, — דָאָס הָאָט מַעַן, נָאָ
טְרִילָעָכָ, שְׁוִינְגָּן גַּעַמְוָס בָּאָמְעָרָקָן, — דָאָטָם הָאָבָן גַּעַוְיָזָן עַלְעָ
מַעַנְטָאָרָעָ פָּאַקְטָן פָּוּן אַלְטָעַגְלָעָכָ רַיִד, צּוֹמְטִילָ פָּוּן דָעָר
שְׁרִיפְטָשָׁפָרָאָכָ, בִּיפְרָאָט באָ דִי קָלָאַסְקָעָר פָּוּן דָעָר יִדְיִיָּה
שְׁרִיפְטָשָׁפָרָאָכָ, בִּיפְרָאָט סְאָיְזָן גַּעַוְזָאָרָן גַּעַוְזָאָרָן: סְלָאוּוִישׁ אַיְבָּן
פָּאַרְאַלְעָל מִיטָּסְלָאוּזָאָטָס. צְאָיְזָן גַּעַוְזָאָרָן דִי
צְוָקָעָמָן גַּעַוְזָאָרָן גַּרְוָנְמָ-שְׁטָמָה. פָּאַרְאַלְעָל, — אַבְעָרָן
מִיטָּסְלָאוּזָאָטָס. גַּרְוָנְמָ-שְׁטָמָה. פָּאַרְאַלְעָל, — אַבְעָרָן
סְפָצְעִיפִּישָׁר גַּעַשְׁפִּיקִים אַיְבָּן רַעַמְזִימִידִיקִיטִים, וּוָאָס דִי סְרָאָזְ
צִיְעַדְמָה אַיְבָּן זַיְכָ אַרְבִּינְגָּשְׁפָרָאָט, שְׁרִיבָנָן, „שְׁעַנְעָרָ“, אַגְּנְטִילְגְּיָעָנְטִיָּה
דָעָרְבִּיָּה — אַנְ אַיְבָּרְעִירְקָעָר מִי: סְאָיְזָן גַּעַוְזָאָרָן גַּרְיָיָטָן
הַעֲבָרִיָּשׁ אַיְבָּן דָעָר שְׁפָרָאָק הָאָט גַּעַהְלָאָפְּלָעָן אַוְבָּהָאָפְּלָעָן

(*) זַיְכִּיפְטָל I, אָפָן שְׁפָרָאַכְּפָּרָאַגְּנָטָס, 1932, נָא 2-3.

(1) זַיְכִּילְיָעִיד אַגָּט רַעַקְצִיעָס אַיְבָּן דָעָר שְׁפָרָאָכָ, אָפָן שְׁפָרָאָט
פָּרָאַקְטִישָׁן, 1931, נָוָם. 2-26(2-1), שָׁמָ 39-40; אַיְבָּן דָעָר שְׁוּעָל מַוְגָּעָם
שְׁרִיפְטָשָׁפָרָאָט. (רַאָס עַרְשָׁת קָאַפְּטָל, אַיְבָּן דָעָר שְׁפָרָאַכְּפָּרָאַגְּנָטָס, אָפָן
שְׁפָרָאַכְּפָּרָאַגְּנָטָס, 1932, נָוָם. 2-3(3), שָׁמָ 5-6).

ארטיקוליארעד יידישיסטן ספיוואר אונד יעוחיאש האבן אדרוייס בעפראכט דאס „שינגל”, – די העברויישע עלעמענטן אין דער שפראכ (אין זיינער אידיש ווערטערבוּכ); – די גושוואָרענע יידיש שיטיסטן האבן געהאט נאָכ וויכטיקערט צוֹ מַן, – באָן פּוּבְּלִיקָאַ-יעיס פֿון אלט-יידישע „מאָנוּמַנְטָן”, עטנאנְגראָפְּיִירֶן די גַּרְעָן לאַלאָזְ�וִיט.

נָאכַ עֲרֵבֶרְ וּוּעֶרֶט, וּוֹעֶן מִקְוָמָר אֲרִין אַינְעַוְוִינִיק, אַינְיַי, אַרְבָּעָטָן גּוּפָע. וּוֹאָס אַיְזָן דָּא דָס כַּאֲרָקְטָעָרִיסְטִישׁע? צָוַי גּוּרְשָׁת דַּי אִידָּע אַל אָגְיַע, דַי גַּאֲרָע אַינְשְׁטָעָלָנוּגָן. אַפְּגִּיצְעַל אָגָן אַשְׁטָעָלָנוּגָן קָעָן זִיכְרָבָאַנְיִינִים בְּלִוְיָן דִּיר לְאַנְדוֹר. דַיְאָ אַלְאַנְדוֹי אַיְזָן אַגְּרָמָנְאִינְטָסְטָה פּוֹנָג דַעַר אַינְדוֹר אַיְירָאַפְּיִיסְטִישָׁע שְׂוִי, — אָוָן דָּאָס אַיְזָן גּוּנָנוּג. דַי שָׁוֹל אָוָן אַיְר שְׁטָעָלָנוּגָן צּוֹם „וְשָׁאָרָגָגָן“ אַיְזָן בָּאַקָּאנָן. דַיְאָ אַלְאַנְדוֹי בְּרַעֲנָגָט אַרוֹסִים בְּלִוְיָן דֻּעַם מַאֲטָעָרִיאָל אָוָן וּוֹיְל אִימְנִיט שְׁאַצְּבָן, נִישְׁתָּפָאָר זִינְעָן אָרָט, נִישְׁתָּפָאָר זִינְעָן וּוּוּרְטָעָט אַיְן דַעַר שְׁפָרָאָכ. דַעַר סְלָאוּוּסְטָה? יָאָפָע וּוֹיל אָוָיל פָּאָרָדָעָל גִּינְיָן אָפְּ דַעַמְוּלָבָן וּוֹעַן; נָאַכְמָעָר, — עַד פְּרַאֲקָלָאָמִירָט אַפְּיָלָעָל גִּינְטָרָלִיטָטָע: „בָּאָ מִיר אַיְזָן דִּי אַיְזָן זִינְעָן פְּרַאֲשִׁידָעָנָע שְׁפָרָאָכ-עוֹלָמָעָנָט אָלָע אַבְּסָאָלִיטָוֹן גְּלִיכְיָה“ (ג). (235).

אָפַענְגֶּר מִת אֲדִיעָלָגְנִיעַ נִיִּיחַ דָּאַס צֹו אַינְנַ "נַּאֲצִינָאָנוֹן"
לְאָגָעָר; דָּאַ דְּעָרוּזָט מָעוֹן צָמֵה אַלְעַט עַרְשָׁתָן דָּעַם, מַמְטוּר."
אָפָּגָן קוּוּלָּט אָגָן פָּוָן דָּעַם מַאֲמוּר דָּעַר דִּיקְרָעַקְעָר, "עַסְטָעַמְקָעָר",
כִּי טָאוּרָאָנוֹן; וּוֹאָס פָּאָר אַ בְּעַסְטָעָן טִימָעָן דָּאָרָט מָעַן הָאָבָּר צֹו
זָעַן, וּוֹי, "מִיעַס" דָּעַר, "וּשְׁאָרָגָן" אַיְן! בָּאָמַ "פָּאָלָקְ" אַיְן דִּי
אוּגָּג אַיְן דָּאַס נִישָׁת מָעַר וּוֹי אַ טָּאָרָעָב באָ אַ בְּעַטְלָעָר: מָעַ
"וּשְׁעַרְעָט" אָונֵן מָעַ וּוּאָרָפְט אַחֲנִין וּוֹי אַגְּנָאָפָּאָל פָּוָן פְּרַעְמָדָע,
טִישָׁן: צִי קָעָן מָעַן דָּאַ זָיִינַן אַנְיַעַרְקְלִיבָּעָר! דִּי עַמְעַסְדִּיקְעָר
עַאֲבַעְסְדִּיקְעָר נַעֲשָׂמָץ הָאָט דָּעַר פְּרִינְגְּצָעָר בְּעַטְלָעָר אַרְיַעְנָעָר
טָאָגָן אַיְן זָיִינַן "אַיְבִּיקְעָר" שְׁפָדָאָכָּ—מָעַג עַר שָׁוִינַן דָּעַם וּשְׁאָרָר
וּגְנַן אָפְקוּלָמָעָן מִת קָיִי אָונֵן שְׁפִינְ, קוּרָצְ—דִּי בָּאָקָאָטָעָ מַעְלִיצְעָר.
דִּי גַּעַרְעָסְלָאוּרְשָׁן, "פָּאָרְשָׁנוֹגְ" דָּאָרָט דָּאַ דִּינְגָּן צֹו אַנְטְּפָלוּעָקְעָר
דָּעַם אַיְדָעָלָעָם נַאֲצִינָאָנוֹל "עַסְטָעַמְקָעָר" גַּעַשְׁמָאָקְ פָּוָונָם בְּעַקְאָוּ עַ
דִּיְגָן מַעְבָּאָפָּעָר אָונֵן זָיִינַן לִיכְיָנָן:

1. וואס מעיר איך פארטיזן זיך איב איטם (אינעם עזשאראגאנ'), פיל איך מעיר אונ מעיר, או פונעם שארגאנ' הוויט אט מיר גישט קיבין יירושען גיטסט, נאָר אַ דערטש-סְפָּאָרָאוּשָׂרָן נויכט, — מעָר פָּרָעָמִיד ווּוְרָסֶעֶר מִינְגָּן יִדְיִישָׂרָאֵל.

פָּצַחְמָשׁ — גֵּי שָׂאֵץ אֶת "יִדִּישׁ עֲשָׂרָמָעַ"!⁶⁾

ב. בארכאולוגיה רעדט אויל פון נאצ'ינאלע ווערטן, פון נאצ'ינאלע אונלאן שאפנ". פילאלאניע אין בא אימ א נאצ'ינאלע וויסנ שאפט" (דעריבער וויל ער ניט הערנ פון לינגויסטיק; ז אינ נישט. נאצ'ינאל). פילאלאניע דארפ דינען פאר נאצ'ינאלע צוועגן:

2. פון אלע וויסנשטיינן שפיטט די פילאָלְגּוֹעַן פון די אונטער-הָרֶיךְטָעַט פֿעלְקָעָר... יעדער פֿאלְקָעַ צִיְלָס נאָצְנָאָלָעָר אָופֿלְעָבָנוּגַן פון די אָונְטָרְגְּעָדְרָקְטָעַ צִוְשָׁבָן וַיְעַזֵּן נאָצְנָאָלָעָה הָעֲלָדָבָן... אוֹוֵיכָה יְעַנְעַ פֿאלְלָאָלְגָּן, וּוֹאָס הָאָבָן אָוּזְקָעְנְלִינוּסָט (ו. 1).

⁶ דאס שלטס נישט אויס, או ייב דער מאונגע באַלענעם טראפעט מעג אויס אַייניק רְכִיטֿקָע בְּאַמְּדָרְקָוְגָעַן וְעוֹגֶן דְּעֵם אַפְּקוּם, וְעוֹגֶן דְּעֵר רְגָעַ מָוֶן אַיְינִיק
סְלָאוּיְישָׁן בְּלָעְמָנְטוּן אֲגַד דְּעֵל שְׁפָרָאָכָּה. דְּ. גְּ. וְיִוּזִיס דָּסָקְעַן
דְּעֵר בְּלָעְמָנְטוּן סְטִיכְלִיל: דאס האָס גְּבוּרָה דְּעֵזְוּג יְעַדְעַר אַיְנָעָר, וְאָס
יְבָרֶךְ אַרְשָׁטְרָהָן גְּנוּמָהָן פָּאָר דְּעֵר טְבָעָה.

סְטִילָה, צו „חויבַן“ די שפּראָכָ – האָט מעָן זֶל דערמִיט
עַסְטָא אַקְעָגָן, – מִיטָן „פֿרָאָסְטָן“, „הָאָמוֹנִינְשָׁן“ סְלָאוּוִישָׁן
עַנְעַנְתָּן“ – וְאָסָה האָט מעָן גַּעֲקָעַנְתָּן הָיוֹבָן? דָּאַס אֵין דָאַק
– אָונָן קִיכְ-שְׁפָּרָאָכָ, דָעַר „גָּאָלָעָס“ אָוִיסְגּוֹגָאנְסָן!
– פֿאָרְשִׁידְעָנוּ שְׁמַעְלָנוּן צו דָעַט יְכֻסָּס פּוֹן די צְוּוִי עַלְעַ
– אָונָן צְוִוְתָּהָרָה – האָט זֶר אַזְבָּעָדָה וְזָרָה אַזְבָּעָדָה אַזְבָּעָדָה וְזָרָה

ען אָבִ וְעַזְרָה שֶׁפֶן אָבִ וְעַזְרָה וְאַבְּגָלָעָה קָרְבָּן בְּאַבְּגָלָעָה עַמְּטָלְכָבָעָר לִינְגּוֹוִיסְטִיכְיָשָׂר באַהֲנְדָלָנוּגָן אוֹוֵיכָן. דעם העברײַיַּע
עלעמענטן האָטָם מעַן שׂוֹין באַמְּעַרְקָט הַיְשָׁפָחָ פָּרִי. דער פָּאָרֶד
אונָן די פָּונְקָצְיעָס פָּוֹן העֲבָרִיָּישָׂ אַינְ יִדְּישָׂ (איְגִּינְטְּלָעָכָן,
אלטָן "יִדְּישָׂ-דִּיטְּשָׂ") האָבָן שׂוֹין פָּאַרְגִּינְטְּרָעָסְטִירָט דעם פָּאָרֶד
פָּוֹן "חַכְמַת יִשְׂרָאֵל,"—דִּירָ לְ צָוָנָן⁽²⁾: די לעַצְמָעָ 30: יָאָר—
דעם אַופְּקָמָן פָּוֹנְעָם צִיְּאָנוֹנִים אַונְ פָּוֹנְעָם נַאֲצָדָעָמָקָרָאָטוּם,—
זַיְכָ גַּעֲזִוְינָן אַגְּוּוֹסָעָ צָלָ בְּקִרְעָס, אַרְטִיקְלָעָן, אַונְ נַאֲנָצָעָ
עוֹרְטָעָרְבִּיכָעָר פָּוֹן די העֲבָרִיָּישָׂ עַלְעַמְּעַנְּטָבָן אַינְ יִדְּישָׂ⁽³⁾.
עַרְשָׂ אַיְזָ מִיטָּ דָעָם סְלָאוּוּשָׂן עַלְעַמְּעַנְּטָבָן. דָּסָ אַיְזָ נַאֲטִירָ
נַעֲזָעָן דָּסָ שְׁטִיפְקִינָד. עַתְּלָעָכָבָן "קִינְעָכְדִּיקָעָן וּוּוּרְטָעָרָ"
טַפְּ אָבָן וּוּזָגָן די "פָּוֹנְקָצְיעָס" פָּוֹן סְלָאוּוּשָׂ אַינְ יִדְּישָׂ—
זַאֲרָכָאָרוֹן, דער "פָּאַטְּעָר" פָּוֹן זַעְרִיְוִיסְטִיכְיָשָׂר פִּילְאָלָגְנִיעָ
אַ, פְּנַקְסָם, וּוּילְנָעָ (1913). דער עַרְשָׂטָעָר, וּוּסָם האָטָם "בְּאָאָרָד"
צַיְּ טַעַמְעָן,—דָּסָ אַיְזָ דָעָ בְּאַקְאָנָטָעָר, "וְשָׁאָרָגָן" פְּרָעָסְעָר
סְדִיקְדָּעָקָבָאַלְעָבָעָטָל,—יכְּ. כְּ טַאוּיָאָרוֹן, אַינְ חִיסְדוֹתָהָ הסְלָאָ
טַבְּזָאָרָגָן הַאֲשָׁכְנָזִיָּי ("הַשְּׁלוֹחָ", ב. 30, 1914, ז. 139-150).
32. אַונְ סְאָכָקָל 2 אַרְבָּעָתָן האָבָן מִידָּ פָּוֹן פָּאַכְלִינְגְּוִיסְטָן,—
יעַזְרָה פָּוֹן אַגְּרָמָנִיסְטָט, דִּירָ אַןְדָּיוּ (וּוֹינָן): "די סְלָאוּוּשָׂ
עַלְעַמְּעַנְּטָבָן אַונְ האַשְׁפָאָעָס אַינְ יִדְּישָׂ"⁽⁴⁾; די אַנְדָּעָרָע—פָּוֹן אַ
מוֹיסִטָּם, יְהָדָאָ אַ. יְאָפָעָ (נְיוּיָאָרָק) — "דָעָרָ סְלָאוּוּשָׂר עַלְעַ
תָּמָם אַינְ יִדְּישָׂ"⁽⁵⁾.
שׂוֹין פָּוֹן דַּעַמְּדָאָזִיקָן מַאֲגָעָרָן צָעָפָל אַיְזָ צָוָעָן, אַיְזָ אַיְזָ

2) D-r L. Z u n z. Die gottesdienstlichen Vorträge der jude
רלין 1832; 2 Aufl. — Frankfurt/M, 1892. p. 452 — 456,
עמיש איז דאס געווונ אינער טאג דיאויכטסטע מאכטיוו, וואקס האסט ג
העט זו יידיש-פארזונג נאכ גאנָר איז אונוהוּב, — איג 16 — 18-זונ יאהרנוֹרדערס
העטעלעכ טעהָלָגָן, העבראַיסְטָן, יְרוּאַיִלָּטָן, אֲנָגָעָהָרִיבָּגָן פָּוָן פְּוִילָּסָפָּאָנִיָּס,
העטעלעכ טעהָלָגָן, יְרוּאַיִלָּטָן, אֲנָגָעָהָרִיבָּגָן פָּוָן פְּוִילָּסָפָּאָנִיָּס,
העטעלעכ טעהָלָגָן, יְרוּאַיִלָּטָן, אֲנָגָעָהָרִיבָּגָן פָּוָן פְּוִילָּסָפָּאָנִיָּס.

ב' בְּאַרְצָקָגָוָס כְּקוֹרֵעַ אִינְ פְּרָגָנָאָמָאָטֶיךְ דַּי אֲרָגָאנְ פָּנוּ
אַתְּ 1912, טַבְּרָאָן, 126-144.

D-r S. Birnbaum. "Die hebräisch-aramäischen Elemente der jiddischen Sprache". Leipzig. 1922.

Matthias Mises. "Die jiddische Sprache"
Berlin -- Wien. 1924,

ווערטערביבערע : צבנישן גאלאָם ב. "מליט בעשוניע". ווילגנע 1910;

ג. פָּעָר עַמְּדָר קָאָוִוִּיסְטָשׁ. «הַעֲבָרִי זָנוּמָעָן אֵינְ אִידִישׁ», רַגְעַ 1929.

5) איגן "פנקס" ניו-יורק, 1927-1928, ג. 235, 296, 312 (די ארבעת .214-199, ש.ב.

Chr. Jerzy. Polsczynna w żargonie żydowskim. Wali-

Wysyłka do Warszawy, 1 kwietnia 1905.

א. אן זייןינגע פאקטישן איבערעגענַגן געוויסע פונקציין
פָּרָגְּ עֲנָלָכְּבָּעְ סָלָאוֹוִישָׁעְ פְּרָעֶפְּיקָסְןְ (פְּ). אַגְּזָ za, pod, prze
איין מיט זײַעַר הילט זייןינגע אוֹסְגָּעֵבְּלָדָעְטָ נְיַעַ וּזְרַבְּגָן, טְעַמְּ
טְּשִׁישָׁע אַדְּקָעָזָטָן צָו סָלָאוֹוִישָׁעְ וּזְרַבְּגָן, וְאָסְ דִּימְשָׁחָטָן
פָּאָר אָן אַנְדָּעַר אוֹסְפָּוּרָעָמָנוֹגָן (אַקְעָגָן יִדְּישָׁ), אַפְּטָמָאָל אָן
דָּעַר וּזְאַצְּלָן-וּוְאַרט, אַדָּעַר הָאָטָקִין אַזְקָוָאָבָן גָּאָר זְיַבָּשָׁ
דָּאָס אַיְן גָּאָר.

וואס-זושע האט דא אונדוער סאָוועכישע יידיש
לִינְגּוֹוִיסְטִיק? מַעַן דָּאָרֶפֶט זַיְכֵן זָאָגֵן אַפְּגֵן: דָּאָ וַיַּעֲנֵן מִיר הַבְּשָׁה
טַעַר שַׁטָּעַלִיךְ, בִּיר הַקְּבָּבָן וַעֲגָן דָּעַם אַיִן אַרְבָּעַת, — רַיְיכְּמַקְּעָן
זְאוֹאנְגֵן, — אַנְּגַחְוָה יְבָבָן אַגְּבָן אַגְּבָן אַגְּבָן.
בָּאַרְסְּקִיס, אַוְקְרִינְזִימָעָן אַגְּבָן דָּעַר יִדְישׁ עַר שְׁפָרָאָן" (אַנְּגַחְוָה
שְׁרִיפְּטָן) פָּונְגָּדָעָסְעָר אַנְסְּטִיטּוֹטָפָּאָר פָּאַלְקְסְּבִּילְדוֹנוֹן, אַגְּרָעָם,
1927, אָגְוָן עַמְּלַעְכָּעָן וְשֻׂדְנָאָלָּאָרְטִיכְּלָעָן, נַאֲמִיצָן(8). פָּאַרְשְׁטִיךְ
וַיֵּכְ, אָז אַיְדָעָלָאָגִישׁ הַאָבָן מִיד דָּא, — אַקְעָגָן דָּעַר, נַאֲצָקָגָן
לְעַר" לִינְגּוֹוִיסְטִיק, — אַגְּבָן גְּרוּנוֹן אַגְּבָן אַגְּבָן קַאְטְּנוֹגָרִיךְ: בִּיר
הַאָבָן דָּא, — בִּיכְלָאָגְוָן אַגְּבָן אַגְּבָן אַגְּבָן אַגְּבָן אַגְּבָן אַגְּבָן
אָאָ אַיְנְטִיעָרָנָאָצִי אַגְּבָן אַגְּבָן אַגְּבָן אַגְּבָן אַגְּבָן אַגְּבָן
אַגְּבָן דָּעַר גַּאֲרָעָר צְוָאָמָעָנָאָרְבָּעָטָן אָגְוָן צְוָאָמָעָנָגְעָבָן פָּוָן פָּאַרְשִׁיךְ
דָּעַנְעָן נַאֲצָקָגָן אָלָעָאָרְבָּעָטְעָרָ-מָאָסָן אַגְּבָן פָּאַרְשִׁיךְ. אַגְּבָן דָּעַר טַעַל
טַאְדָּע אַבְּעָר אַגְּבָן מַעַן נִישְׁתָּוּבִים אַוְעַקְפָּן פָּוּנָם בָּאַקְאָגָן
פָּאַרְמָאָלִיּוֹם: סַלְאָוִוִּישׁ — דָּסָט אַיִן אַנְּגַעַנְתָּם, דִי סַלְאָגָן
וּוֹיִישׁ וּוּרְטָעָר אַיִן יִדְישׁ; אָגְוָן מַעַן בְּרַעַנְטָן אַרְוִים גַּרְעָסְדָּרָן
אָגְוָן קְלָעַנְגָּעָר צְעַלְגָּעָן אַזְוָנָעָן וּוּרְטָמָעָר, וּרְיָעָם מַאֲטָרִיאָל, כְּ
לִיוּבָאַרְסִיקִי הָאָט וַיֵּכְ פָּאַרְמָאָסָטָן אַפְּ מַעַר, נַאֲרָאָגְעָהוּבָן הַקְּמָן
עַר אַוְיכְ פָּוָן וּוּרְטָעָר אָגְוָן דָּעַרְוָיִילָאָן עַד דָּעַרְוָיִילָאָן גַּעֲלִיבָן
בָּנָן זָאָרְעָצִיקִי דָּעַרְמָאָנָן — נַאֲכָ (אַיִן דָּעַר יִיְדָ. שְׁפָרָאָן), אַז
דָּעַר אַפְּ שְׁטוּדִיןְרָן דִי גַּרְאָמָטִישׁ עַפְּאַרְמָעָסָטָן פָּוָן דִי סַלְאָוִוִּישׁ
זְעוּרְטָמָר אַגְּבָן יִדְישׁ; דָּעַרְקָעָר אַבְּעָר אַיִן בָּא אִם דִי פָּאַלְפִּים
קָעָגָן דָּעַר "פָּאַרְאַכְּלָעַכְּלָר" בָּאַעֲזִינְג (וּוֹי עַד טִיבְּשָׁתָם דָּס אַוְיכְ)
בָּוּנָן דָּעַר שְׁרִיפְּטָרָאָב צָוָאָוִישׁ וּוּרְטָעָר. עַר בָּאַשְׁטִיכָן
אַז אַיִלְכְּרָיוֹאָעָד דִי סַאְפְּרָאָנָעָ" אַיִן אַוְויִי, "שִׁינְיָן" וּי, אַיִלְכְּ
גַּפְּנָן דִי פָּאַרְזָאָמָלְנוֹגָן, — אָגְוָן מַעַן דָּאָרָפָן, מַעַן אַוְויִי שְׁוִינְגָן
וּוּוֹילָן מַעַן זָאָגָן אַוְויִי); עַר הַאלָט, אַז "מִיר שְׁמִינִיּוֹן, קָעָן זָהָן,
נַאֲרָאָן אַגְּבָן הַזְּהָובָן פָּוָן אַגְּבָן יִדְישׁ עַר שְׁפָרָאָךְ, — יִדְישׁ-זְדוֹסִישׁוּן".
וּרְצָן — מַעַן הַאלָט וַיֵּכְ דָּא נַאֲכָ אַוְיכְ באַדְעָר פָּאַרְמָאָלְפִּיטִיכָן
טַעַרְעִיאָע": סַלְאָוִוִּישׁ אַיִן אַגְּבָן, "עַלְעַמְעַטָּן" (וּוּרְטָעָר, פָּאַרְמָעָסָטָן)
יִדְישׁ; אָגְוָן אַגְּלָעָן אַגְּבָן דָּעַם פָּרָאָטָן הָאָט מַעַן נַאֲכָ גַּעַטָּן שְׁפָרָאָב
יִדְישׁ.

8) מ. שודט א. מווונגן ד. אלגומינז'ו על מעמונטן אין דער חנטטער-זיטונג ייינישער שפראכ' אין זשורנאָל דער שטערונג, מינסק, 1927, נומ. 4, פ. 44-45.
9) קויטטן. טלאויזעמען בא מעראָעען, — ציינישע שפראכ', 1927.

ו. ט שערוני אק. "באראלען אינ דער-שפראך פֿיידן אונ וויסנערן" צעטן באיזנסק. — ייִר. שעראכ". 1928. ג. 5-4 (12-11), ש. 65-70.

א. ז א ר ע צ ק. אַרְוֹטָזָגָנוּגָע, דָּרְחוֹיֶּט וְעַג. רֵדָר שְׁפָרָאַכְּפָלְשִׂיק
לְאוֹוִוִישׁ, אַינְ פְּרָאַכְּלָעַמְעָן מָנוּ יְרָשָׁעָר לִינְגָוָאַטְעַכְּנִיךְ, — יְיִזְרָאֵל,
מ. 1 (20), שָׁפָרְאַלְעַטְפָּט, שֶׁב. 6-7.

א נארטערינג, גאנזירטערת זאמיטרנונגסוויז זו זערעטלער שפראַכָּה
בְּאֵם אֲרִטִּיקָל הַצָּבָאָן עַל-עֲנָנוּתָעָרֶט כְּ. אַ. רְ. זַחְיִינְגְּ: מִלְּגָדְלָה
קִיּוֹמִים, — אַיִלְיָר. שְׁפָרָאַסִּי, 1930, נוֹם. 3-2 (22-21), שֶׁ. 49-52.

יכתפסטו בלבאנגרטיאן או דער פלאטטען וועגן דער מראגע.

וועונן די פֿונְקְצִיעַס פּוֹן פָּרֶשְׁיְידָעַנְעַס עַל עַמְּנַעַטְנָס אֵין יִרְישַׁת נִישְׁתָּמָעַן — אֲקָעַגְנָס טָאוּיְקוֹן אֵין פָּאָר בָּאָרְאָכְזָוָן יִדְיִישָׁ אָוִיכָן נָאצִיאָנָאל, אָזְעָר נָעָנוֹג נָאצִיאָנָאל, דֵי יִרְישְׁעַ פְּלִיאָלָגְנִיעַ אָוִיכָן. דָעַר "מַמְּזֹועַר" אֵין, פָּאָרְשְׁמִיטַת וַיִּם, נִישְׁתָּשְׁתָּאָרָק צָוָם הָאָרָצָן דַעַם "סָאָצִיאַלִיסְטָן" בָּאָרְאָכָזָוָן (דָאַס "נָאָצִיאָנָאלָעַ" אֵין יִדְיִישָׁ — דָאַס אֵין דָאַס הָעֶבֶרְיִישָׁ), אֲפָעַר פְּרָאָסְטָן נָאָצִיאָגָן דֵי טָאוֹוָאָסָס — דָאַס גַּוִּיטָן דָאַגְּנִיט, זָכָת מָעוֹן צָו פָּאָרְגְּלָעַטָּן, צָרוֹ צָדוֹעַקָּן די שָׁאנָר. בָּאָרְאָכָזָוָן גַּוִּיטָן דָאַגְּנִיט "קְלָאָסִישָׁעַ" פָּאָרְמָוּלָעַ

קורץ – א ליטישע יידיישע שטוב דארפ האבן א שאבעס
גוי אוכ ; דיראָזִיקע "פונקז'יס" – האט אפ זיך גענומען ס-א
ויש !

ס' לירנט זיך לאכלטן נישט לענגער צו כארהאלטן אט דער
גאנזיאנאלאער⁶ אידעאלאגאייג אינ איר ביידע וואראינטן — אוווי
אַפּוֹן, פֿרָאַסְטָן אַמְּבָלִיּוֹת זֶה זֶכְעַפּוּ⁷, אַפְּבָעַר נִשְׁתָּבֵסְעַר
הַלְּאַלְּטָדָס מִיט אַיְנוֹגָנָלְעָכָר מַעַט אַדְעָ: דִּי מַעַט אַדְעָ אַיְן
אַפְּרָמָאַלִּיסְטִישָׁן. דִּי גַּאֲרָעָ פֿרָאַבְּלָעָם סְלָאוֹוִישָׁן אַיְן דַעַר
שְׁפָרָאָךְ בְּאַנְעָמָט מַעַן דָּא אָפּ אַ רְיִינְ-אַוְיסְטְּרָלְעָכָן, פֿאַרְמָעָלָן
טְּפִיגְעָר : דַעַר סְלָאוֹוִישָׁר, עַלְעַמְעַנְטָן⁸ — דָס אַיְן וּוּרְטָעַר,
אַלְאָוִוִישָׁר וּוּרְטָעַר, וּוּסָס גִּילְטָן אַנְיִידִישָׁ, אָונָ מעַ הַלְּאַט אַיְן
יִילְגָּן, וּוּפְלָזִינְגָּזִי, מַעַן הַלְּאַט אַיְן אַוְיסְטְּרָלְעָכָן פֿרָאַבְּלָעָנָטָן
קְעָגָן דֻּעַם גַּאֲרָבָן וּוּאַרְטָפָאַרְמָאָגָן פּוֹן דַעַר שְׁפָרָאָךְ אַיְן וּלְעַטְעַנְעָ
עַ פְּאַלְגָּן (י. יָפְעָעָן) פֿאַרְשְׁטִיטִים מַעַן, אָז אַ שְׁפָרָאָךְ אַיְן נִשְׁתָּ
לְוִוִּזְוּ וּוּרְטָעַר, — רְעַדְתָּן⁹ מַעַן שְׁוִינְגָּן פּוֹן פְּאַנְגְּעַטְיקָן, מְאַפְּלָאַגְּנִיעָ
וּוִיכָן. ד. ה. וּוּוּיטִיט דִּי שְׁפָרָאָךְ הַאָט אַדְאַפְּטִירָט גּוּוּסְעָם סְלָאָ
יִשְׁעָ אַפְּיקָנָן פָּאָר וּוּאַרְטְּבִילְדוֹגָן; דֻעְרְבִּי אַפְּבָעַר נַאֲבַט מַעַן
וּוְיכָן אַיְנוֹגָנָם בְּצֻוּשָׁבָן פּוֹן דִּי פֿרָאַצְעַטְמָן (י. 24). קְרִיצָן
עַ נִעְמָט דָס עַיְמָעַנְטָרָעָן, אַוְיסְטְּרָלְעָכָר, דָס וּוּסָס סְלָאַגְּזָן
כְּ פְּאַנְגְּשִׁישָׁ אַנְטָאָפָן.

דער אינציגער, וויאס הנט באונומען די פראָבלעム אַביסל
רייטער, — דאס איז גראָד דער גערמאַניסט, ד"ר א. לאנדוי.
ער לאנדוי זוט שווין נישט בּלוֹזִי סלאוישע עַלעֲמַנְגָּן, — ער
נט שווין סַלְוּזִי מַעַן, ד. ה. אויסיפֿלְדוֹנוֹגֶן פָּוּן רֵינְגַּעַד
אנישע עַלעֲמַנְגָּן אָפֶן דַּעַם קָלָאּוֹישָׁן סֻעְמַאנְטִישָׁן שְׂטִיגֶר.
בער אַין דער פָּאוּרְפֶּנְטָלְעַכְתָּר אַרְבָּעָצְגִּיטָּעָר נִישְׁט ווַיְכִילָּר
בְּ אַעוֹזִינְגָּטֶשׁ וּאָרְטְּבִּילְדוֹגֶן. ער ווַיְצַוֵּת, ווֹזָאוּזִי אַיְן
לוֹוִיסָּע גַּרְמָאַנִּישָׁן פְּרוּפִיקְסָן ("אַיבְּעָר", "אַונְטָר", "פָּאָר")

7) איכ דארט דא דערמאנגען פון אייגענע פאלשע פאייזיע אין דעם פראץ ט יאָרְגּוֹן פרַיעֶר. בעיינ איכ האָבָרְזָנְזִינְרָה אַיְן 1914 ג'יַדְרָהָה וְסָלְבָּה גַּזְבָּה.

ען טוֹב וְסָגָרְיוֹשׁ עַל עַמְּנָכֶן אֵין יִרְאָה, הַאֲפָק אֵיכָ שָׁרֶפֶת גַּרְעָלֶת וְעַגֶּן דָּרוֹיְקָעַ עַל עַמְּנָכֶן, וְוי וּוּגָן אַיְבָּרְקָעַ אֵין דָעַר שְׁפָרָאָכְ; זַיְעַד "זָנוֹנְקִיעַ" ? וְזֹא גַּם יִכְעַר צַו פָּרָשָׂוְינְדָּן" סָנוֹ דָעַר שְׁפָרָאָכְ. דָּס אַיְן, נָטְרִילָעַכְ, גַּעַ

וְסַלּוֹא יוֹשֵׁב עַל-מִזְבֵּחַ אֲבָנָה יְיָוִישׁ, — דֶּצֶס אֵין דִּירָקֵט סְלָאוֹיִישׁ וְעַרְטָפֶר.

שׁת מָעֵר, וּמְנַחֵּת גָּהָתָן סָאֵר זֶבַח אֲסָטָקִין, אֲוֹ דִי שְׂרִיפַת שְׁבָאָקָק קְומַט אַוִיס
זַיִן (בְּגַרְאָס אֲנֵי דָעֵר לִיטְעָרָטוֹר נַזְאָךְ וְיַקְלָאָטוֹקָעָר, אַיְגַּד דָעֵר נַמְיָר פּוֹבְּגִיָּה-
סְפִּיקָּה), אֲכִיל הַקָּבָב וְנִשְׁתְּ צְיִינְגָּעָעָן דִי טִימְפָּעָר קְנוֹסְטוֹרְקָהָיוּן עַבְדוּרְגָּוָעָן,
אַסְסְּלָאוֹוִישָׁהָאָטָט מְלִשְׁגָּוְרָאָטָט אָנוֹן יְרִישָׁה, אַיְגַּד דִי גַּרְמָאָנוֹיְשׁ עַלְעַמְגַּטְן

שטעטלונגס פון צוויי טעקסטן פון איינן ואַס. אַין צוֹווִי דער אָקְצִיעַס,
אַשְׁטְּמִיגָּעֶר, פֿוֹנוּעַם באָקָאנְטָן מּוֹסְעָרְטִיסְפּֿעֶר, לְבָּטּוּבִּי (גּוֹשְׁרִיבֵּן
פֿוֹנוֹ אַ פּוֹזִינְגָּר אַלְיקָומָן בָּן יְצָחָק, צְוֹעֲרַשְׁטַ אָרוֹסִים אַין פְּרָאָגֶן, אַין
אַיְבָּעָרְדוֹרָק, 1786, אַין II—מִיטָּדָעַם נִיעַמְפּ אַלְקָסְטִימְלָעַכְנָן שְׁפָרָאָכֶן
סְטִיל⁽¹⁷⁾, — גּוֹפִינְגָּן מִיר:

10. I. דוֹ אַלְשָׁטָ נְשָׁת וַיְוָן וַיְיד דְּשָׂוָא מִיטָּדָעַם רַיְיָן רַיְיד סְרָ זְוִינְגְּשָׁט
דִּין פְּלִישָׁ.

II. דוֹ אַלְשָׁטָ נְשָׁת וַיְוָן אַזְעָכִי רַיְיד, וְאַשְׁמִיט זְוִיא מַאֲכָשְׁטוֹן זְוִינָן
דִּין דִּין לִיבָּה.

דיָ אַנְסְּטְּרוֹקְצָעַס, וְאַסְמִיט זְוִיִּי, — אַפְּגָע עַלְתָּעָרָן פְּאַלְקָסְטִימְלָעַכְנָן
לְעַכְּרָוִישָׁן, גּוֹוֹוִינְלָעַכְנָן אַוְרְקִירִינְיִישָׁן שְׁטִיְיָגָעָר, — דָּאַסְמָהָגָעָן מִיר
שְׁוִינָן גּוֹעַגְנָפְרִיעָר, אַין 9, אַין עַלְתָּעָרָע יְדִישָׁעָרִיד. דָּאַסְמִיט
דָּאַסְמָזְעָלְבָעָר, אַבְּגָעָר שְׁוִינָן דִּידְעָקָט אַקְעָגָן דָעַר גּוֹוֹיְנְגָעָלְבָעָר דִּידְעָט
שְׁעָרָ קָאנְסְטְּרוֹקְצָעַס דָעַם, "יְדִישָׁ-דִּידְעִישָׁשָׁן" בְּיִזְאָזָמִיטָס "דָשָׁ" (דָאַסְמָ).
11. I. זְוִינָן תְּשׁוֹבָה הַלְּיפָט אַם נִיקְשָׁ בָּיו זְוִ ערְסָר (פָּאָר—פְּזִיעָר) בּוֹוִילְגָט
דְּעַבְּרָ גּוֹלְכָט הַאָט.

II. הַלְּפָט אִימָּ קִיְּן תְּשׁוֹבָה נְשָׁת בָּיו ערְמוֹ אַיְבָּעָרְבָּעָטִין זְוִינָן חָבָר
וְאַשְׁעַר הַאָט אִים נִוְיָּאלְטָן.

אוֹוִינָן אַקְעָגָנְשָׁטְּעַיְגָעָגָעָן פֿוֹנוֹ בְּיִדְעָט טַעַקְסָטָן וּוַיְוָן אַונְדוֹן אַגְּעוֹן:
12. I. וְיִלְשָׁטָ דִּיךְ מִיְּבָעָר אַן גְּעַמְּן.
II. וְוַיְלָסְטָ זְוִיךְ פָּאָר מִיר אַן גְּעַמְּן.

אַגְּנְשָׁטָאָט, זְוִיךְ אַגְּנְעָמָעָן" מִינָן גְּעַנְיִיטִיווֹ ("מִינְיָנָר") אַפְּגָע דִּיְיִיטָשָׁן
שְׁטִיְיָגָעָר⁽¹⁸⁾, הַאָבָּן מִרְדָּא אַגְּנְעָמָעָן יְדִישָׁ, אַגְּנְעָמָעָן מִיטָּט
אַ פְּרָעָפְאָזְיִיצָעָס, פָּאָר". דָאַס אַיְבָּעָרְזָרְעַנְטִירָן דָעַם וּוּעָרְבָּן צְוּ באָאָר
הַעֲפָטוֹן צְוּ זְוִיכָּר אַפְּגָעָסְטִישָׁן שְׁטִיְיָגָעָר (מִיטָּט
"פָּאָר") אַין דָא גְּמָאָכָט אַפְּגָעָסְטִישָׁן מּוֹטָטָר פֿוֹנוֹ אַוְקָרָה. זְאַסְטָעָפָעָן-
זְאַסְטָעָפָעָן, תְּסִיכָּה זְאַסְטָעָפָעָן, — אַרְיכָמִיט
אַ פְּרָעָפְאָזְיִיצָעָס פֿוֹנוּמָם וּלְבָנָם בָּאָטִיטָט.

לְאַמִּיר זְוִיךְ צְוָוקָנָן נָאָכָן צְוִ אַיְנִיקָעָס דִּפְעָרָעָנָגָן אַין בְּיִדְעָט טַעַקְסָטָן:

II

בְּעַסְרִיְּן ...
גִּזְוִינְגָּן צְחוּשָׁן ...
וְאַרְפָּטָ אִים אַוְיָשָׁ
מִיאָלְגָּל גַּעֲרִיר ... אַיְיָ דָעַד
אַעֲנְטָרִין ...
הַאָט וְנָרְגִּילָאָדִין מִיטָּ
גִּמְשָׁת וְיִיךְ מִיטָּ אִים ...

א) בְּעַשְׂרִי אַז אַיְינָן ...
ב) אַוְרִית גְּזֻוְונָן אַרְבָּטָר (תְּמִידָרִי)
כְּכָמִים)
ג) דָר וּרְמָס אִים פִּיר
ד) מָן זָאָג אֵי (איי) גַּעַלְתָ אַיְזָן
ה) וְוַיְרָה עַנְפָּרָעָן גַּעַזְעָן אֵי ערְ
דָשָׁ וּוֹרָט רָעַט
ו) הַת אַיְינָן מָשָׁפָט וְהַאֲמָמָלִיט
ז) גִּמְשָׁת אִים שְׁפָאָדָרְן

זוא ווערט (=וועט) גאט ד'ינר ניט פאר געסן (40)
אין פרענקער פריוויאט-בריזה :

עטץ (אייר) או זיו גאר ואר בעט (פארגנטס; נומ. B, 6, 11). דיא יומן ולייה ענקרר גידעונקט (ענקרר)—גענטשיין מון עניין (נומ. 6A, ז. 13). שפונג דערפונג זינגענו נאך געבליגן ביינ דער לעזט איזיינ. גאנז גאנזרליגן:

ט נאך ייְהוָה שִׁׁיר פָּדוֹן דָּעַר וּלְעַלְתָּ, אוֹ זֶה הַצֵּדֶק יְהִי זִיכְרוֹן דָּעַר מְאוֹבָס (ט'
סָמָעָס, יְהִילָּה-אַוְתִּינָגָעָע, 69).
ז זַיְחַלְתָּן גַּעֲרָן גַּעֲוָעָן אַו בְּדַעַר עַר פָּאַטְעָב חַעֲרָן.
ח דָּאַסְעַלְלָעָעָ-פָּאַטְעָר חֻנְרָבָה, מִיסְבָּה גַּעֲנִיטָוָה—אַוְיכָ בָּא פָּעַרְעָזָן (ח').
ט אַכְמַעַרְסָ פָּאַטְעָר וּלְעַרְבָּן), אַוְיכָ אַגְּנָאַסְטִימָלְפָעָךְ רַיְיךְ.

מייט שאפן נייע וווערטער (אַפִּילע פָּאר אלטָע באָגָרְפִּין) פָּונְ אַלטָּע
וועָרְכְּלָען. מיר האָבע שווין גַּזְעָן, אוֹ דָאָס הָאָט צוֹ זָאנְג פָּאר סִינְ-
טָאָקְסִישׁ עַ קָּאנְסְטוּרְקָעִיסֶּט אוּוּבָן. מיר וועָלָג ווּוַיטָּע זָעָן דָאָכָ-
מָעָר: קָאָפְּמָאָזְנִיצְיָע פָּונְ רַיְיךְ, רַעֲדָנְס אַדְתָּן, בַּילְדָּעָרְדִּי
שְׂקִיעָת א. ג. קָוָץ, — סְלָאוֹוִישׁ אַזְנִיְינְשָׁטָן קִינְיָן אַוְיסְטָרְלָעְכָּר
עַלְעַמְעַנְטָן" אַיְבָן יִידִישׁ, — סְלָאוֹוִישׁ אַיְזָן אַקָּאָנְסְטוּרְקָט וּוּעָ-
קָראָפָט, וְהָאָס שְׂנִידְצָט אַיְינְגְּטִים אַגְּלָעָה בַּהְעַלְמָעְנִישָׁן פָּונְ דָעַר
שְׁפָרָאָכ, אַיְגָן אַרְעָא אַינְטִימְסָעָה אַיְגְּנָנְטִימְלָעְקִיבָּה. סְלָאוֹוִישׁ הָאָט
אַיְבָּעְרוּפְּרָעָם דָאָס אלטָע, גַּעֲפָרָעָם נִיסִּים, גַּעֲשָׁפָן אַנְיָע
תְּמָפָּצָזְנִיבָּה אַיְנוֹ דָעַר שְׁפָרָאָב.

סְפָאָזִיפִּיק אֵין דָעַר שְׁפָאָכָב. דָּאַס צֹו וּוֹיְינָג אֵין דָעַם גְּרוּיסֶן פָּאָרְנוּם, וּוּ דִי זָאַכְ פָּאָרְדִּינְטִים — דָּאַס בֵּין אַיכְ אַיצְטְּ נָאָכְ נִישְׁתְּ אִימְשְׁטָאנְדְ: דָּאַס דָּאָרְטִ הַאָבָּן אַן דָּוּיְרְנְדִּיקְעַ פָּאָרְשְׁוֹגְנְ-אַרְבְּעַטְ אַפְּ יָאָרְנְ-לָאָגְן, אָונְסְ/אַיְן עֲפַלְשָׂעַר, נִישְׁתְּ פָּאָרְדִּי קְוִיכְעַס פָּוּן אַיְינָג מַעֲנְטְשָׁנָה. מַעְ אַדְאָרְפִּי דָּוּרְכְּוּכְּבָּן אַגְּרוּסְגָּן מַאְתְּרִיאָל אַקְעְגְּנוּדוּשְׁפְּעַלְן דָּאַס לְאַקְעָעָוּ נִישְׁתְּ דָּאַס נְיִיעָ, דִי גְּרוּסְטָעַ שְׁוּעְרְקִיבְטִיט אַיְזְ אַבְּעָרְדִּי, וּוּאָס נִישְׁתְּ שְׁטָעְנְדִּיְקָעַ קָעַן מַעְן וַיְכָעֵר זַיְינָג מִיטְבָּן קוֹאָלַ, סְיָאָזְ נִישְׁתְּ גַּעַנְגָּוּ צְרוּ וּוּיְינָג, אָז אָזָא אָזָא טְעַמְּאַנְטִישְׁעַר נִיוֹאָגָן, וּוּאָרְטְּ-אָוִיסְבִּילְזְוּגָן, אַוִּיסְדְּרוֹקָן אָ. דַ גָּלַ, גַּעֲפִינְטַזְיָה אַיְזְ אַיְן דִי סְלָאוּוִישָׁע שְׁפָרָאָכָן, קָעְדִּי צָו זָאָגָן, אָז אַיְנָגִיְקִישְׁ אַיְזְ אַיְסָעָנָה שְׁפָרָאָכָן נַגְּנוּבְּיִלְדָעַט. מַעְ דָּאָרְטִ נָאָכְ הַאָבָּן דִי זְיכָרְקִיטְ, אָז אַיְנָגִיְדִּיטְשָׁ אַיְזְ אַיְסָעָנָה דָּאַס נִישְׁתְּאָ, נִישְׁתְּ גַּעַוְעָן, אַבְּעָרְדִּי דָּאַס הַיִּיסְטָ — נִישְׁתְּאָ אַיְזְ דִי דִּיטְשָׁעַ דִי ? אַל עַקְטָנָה, אַיְנָגִיְפָּאַלְקְסְטִימְלְעַכְעַ רַיְידַ, אָזָא נִישְׁתְּ בְּלוּוּיְ פָּוּן אַיְצְטַ, — פָּוּן יָאָרְחָנְדְעַרְטָן פְּרִיעָעָ, נַגְּיָה-כִּידְלִיטָשְׁ, בִּיפְרָאָטְ דִי נַחַדְ שְׁרִיפְטְּשְׁפָרָאָכָן, אָז אַיְנָגִיְזְעַנְעַ — נָאָלָן נִישְׁתְּ קִינְגְּ גַּעַנוּגְ-אַיְבְּעַרְצִינְגְּ. שְׁרִיפְטְּשְׁפָרָאָכָן, אָז אַיְנָגִיְזְעַנְעַ — נָאָלָן נִישְׁתְּ קִינְגְּ גַּעַנוּגְ-אַיְבְּעַרְצִינְגְּ. דִּיקְעָר אַיְדָעָט : פָּוּן דִּיטְשְׁשִׁיאָע דִּיאַלְקְעָטָן, פָּוּן לְעַבְּדִיקְעָרְדִּיְיָה אַיְזְ, נַאֲטְרְלְעָכָעַ, גַּעַקְמוּנָעַ יְרִישָׁ, — נִישְׁתְּ פָּוּן דָעַר שְׁרִיפְטְּשְׁפָרָאָכְ²⁴ אַבְּעָרְדִּי דִי דִּיטְשָׁעַ דִּיאַלְקְעָטָן אַלְגְּנָעַ, — דִי פָּאַרְמָאַלְקִיסְטִישָׁ אַגְּנְדָעָר אַיְזְ פָּאַקְעָדָן נַעַטְקָעָר, אַיְירְאָפִיְיסְטִישָׁ שָׁוֹל אִירְעָ, — שְׁטָעַקְטָ אַיְבְּעָרְדִּי אַוְיְעָרָן אַיְזְ פָּאַקְעָדָן נַעַטְקָעָר, אַיְנָגִיְמָרְפָּאָגְנָעָיָע ; דָעַר גְּרוּסְטָר אַיְדִּיאַמְּאַטְשִׁירָמְתָעָ. רַיאָל אַיְזְ, — אָפְּ מִינְגָּו וּוּסְגָּן, — נָאָכְ וּוּ גַּעַהְעַרְקָעְנָה נִישְׁתְּ גַּעַומְלָתְ. נִישְׁתְּ סִיסְטָמָאַטְמָוִירָתְ. אַיְנָגִיְבָּעָסְטָן פָּאָה, קָעַן מַעְן אַמְּיִיל וּזְיִעָעָן נַעַפְּגָעָן צָעֹזְיָה אַוְגְּשָׁפְּרִיָּה אַיְנָגִיְצָעְדְּקָעָר דִּיאַלְקְעָטִישָׁ וּוּעְרְטְּבִּיכְעָרָ, אָזָא אַיְנָגִיְדִּי וּוּעְרְטְּרִבְּכִּיבְעָרָ, אָזָא נִישְׁתְּ דָאַס אַירְכְּ גָּאָר נִימְטָ פּוֹלְ, בְּלוּוּיְ גַּעַלְעָנְגָהְיִיטְ שִׁידְעָנָה וּוּעְרְטְּעָרָ, אָזָא נִשְׁתְּ דָאַס אַירְכְּ גָּאָר נִימְטָ פּוֹלְ, לְעָכְבָּן צְרוּנְיָהְיִטְ. לְעָכְבָּן פָּוּן דִי זְוִיְבָה אַיְזְ מִיר אַיצְטְּ צְבוּגְנְלְעָכְ אַוְיכְ בְּלוּוּיְ קְלִיְינְעָרְ קִילְיָהְ. אַפְּלִילְעָ פָּאָר דָעַם סִינְטָקָסְ פָּוּן דִּיאַלְקְעָטָן אַיְלְעָרְגָה אַפְּרָאָגְן עֲרַשְׁת אַנְהָוִיְבָן. פָּאַרְלְאַזְוּלְעַכְעַ טְעַסְטָן פָּוּן לְעַבְּדִיקְעָרְ דִי אַיְזְ פָּאָרְדִּינְטִים וּוּזְיִינְיקִ, בִּיפְרָאָטְ פָּאָרְדִּי לְעַטְרָעְ עַפְאָכְעָס²⁵ אַיְזְ פָּאָרְגָּן נִישְׁתְּקִיםְ וּזְיִינְ, פָּוּן וּוּאָס פָּאָר אַסְלָאָן קְרוּצְ, אַפְּטָמְמָלְ קָעַן מַעְן דָאָמְכָן פְּלָעְרָן, אַנְעַמְעָגְנָה פָּאָר סְלָאוּוִישָׁ אַזְוִינְסְ, וּוּאָס טְרֻפְעַטְ זִיכְ אַיְנָגִיְדִּיטְשָׁ זִיכְ אַיְלְעַקְטָן אַוְיכְ. נָאָכְ גְּרוּסְטָרְעַ שְׁוּעְרְקִיבְטִיט אַיְזְ צֹו וּוּיְינְגָן, פָּוּן וּוּאָס פָּאָר אַסְלָאָן וּוּיְשָׁעָר שְׁפָרָאָכְ בָּאַשְׁטִימָט אַיְזְ דָאַס אַיְזְ יְרִישָׁ גַּעַנוּמָעָן. סְיָאָ פָּאָרְגָּן אַסְטָאָכְ גְּרוּנְגָן צֹו הַאָלְטָן, אָז דִי עַרְשָׁטָע אַנְטְּלִיְינְגָעָן וּוּיְינְגָן גַּעַוְעָנָה פָּוּן פּוּיְלִינְשָׁ²⁶.

(24) דאס איזין, אונזון, דאס אומזינערען איזן דער פריערעדראפאנטער דער לא דרייס ארבנט (די סלאוינישע עלטמענונג אווב האשפאפעס איזן יידייש); ער מארגנטינס די סלאויניזיטירינישע ניביילונגגע דורךאנדר מיט דער נ היז שיפיצ'שפראָך.

(25) דער גוויסעער געלמאנויסט אַז, פֿעהאגהעל זאָגט וועגן דעם :

„Unsere Sprachproben sind fast durchaus zurechtgemacht, stilisiert“
 Ob. Behagel „Zur Technik der mittelhochdeutschen Dichtung“, Beiträge zur Geschichte der deutschen Literatur und Sprache, XXX (1905) p. 539.
 (26) בָּרוּךְ הַיְהוָה קָרֵב יְמִינֶךָ וְעַד גָּדוֹלָה וְעַקְמָנוּ פָּנוּ
 רַיְשִׁישׁ עַל לְבָבוֹר קִידָּם אֲקִינְגָּו, וְמַר דָּרָכָךְ פְּרוּגָן, — הַאֲבָנָה מִרְדָּךְ פָּאָר
 אַיְדִּישׁ דַּי יְנִיעָשׂ אַוִּיס שְׁפָרָאָכְ פָּנוּ אֲיִינְקוּעָ טְלָאוּוִישׁ וְעַרְטָעָר, וְחַטְטָרָע
 זָבְּלַיְיְצִיכְסִיטָּם יְגָן פָּאַרְשִׁירָעָנָעָ סְאָחוּיָעָ שְׁפָרָאָכְ, אַשְׁקִיגְעָר :

губа	גָּבָהּ	guba	גַּבָּהּ
дуб	דָּבָבּ	dub	דָּבָבּ

בישראל דרכם דעת פרעופיקס פארו (פונ "געמען") נאכט
ר פון פ zabráó אקר. (brać) אחים, (brother).
האט איסיגעבריטערט דעם באטיט פונעם ווארט אפ אסאכ
פאלנו, אשטייגער: פארענעמען אינ פלאן (געפאנגענסנאפט)
— אווויין אינ אוקרייניש פולון забрати у — א. ד. גל.
פארענעמען ליגט שוין א נהייר ניאאנט, — ס'גיט אפ א גע
מאסע, אם א גראט. אינ דעם ווארט שטיעקט שוין,
געמען האט מען באדראפט נישט בלווי קאלאםבאצנ, נאך
מעען, דא — זייןיע ליטע אוכיכ.

ע. החט נישט דערזונ דעם אַפְּשָׁלָעָפְּנִי, ד. ה. פַּאֲצִיעִין, אַפְּ
אַפְּלִיְּגָן, נַהֲזֵד — ד. ה. ד. דעם נַיְּ-אַרְבִּינְגָּלִיגְּטָן פִּיגְוָרָאָלָן בַּאֲשִׁיט אַינְעָם
ד. ה. דעם שַׂמְּיָגָעָר פָּוֹן פָּ. אַבְּן odwlekać, odwrócić, odwołać, odzyskać.
(22) відсувати

ה' דָּקָוטְשָׁעַטְןִי גַּופֶן הַאָטָם מֵעַן פָּארְזָעָן דָּאָס וּזְאָרָטְןִי אַל צִי
בְּ שְׁטוּנְדִּיקְן, נַאֲכָאנְאַנד (beständig, immer) אַ. ד. גַּלְגָּלִי : אַנְיָן
אַלְטָן, אַלְצָן (דִּיטְשָׁן) אַיְן זַיְנָעָן פֹּוָן-אַלְדִּינְגָּו) הַאָטָם
אַלְטָן אַרְגְּנִינְגְּלִיּוֹת אַנְיָעָם בְּאַטְמִיט, אַזְוֹנוֹי אַיְן אַקְרָקְרָה
אַלְטָן אַגְּוִיל פָּאָר שְׁפָרָאָל, פָּאָר עַמְּאַצְּיָאנְגְּלָעָדְרָא אַוְיסְטְּרִילְעָכְבָּרְדָּם^{bce}
אַלְטָן דָּאַ דָּקָוטְשָׁעַטְןִי גַּופֶן וּעַנוּמָעָן אַיְן פִּיגְרוֹאָלְן בְּאַטְמִיט
הַיְתָן צַו יְעַנְעָם, יְעַנְעָם צַו רֹו נִישְׁתְּ לְאָגָן, מִיטְ בְּעַטְן, מִיטְ
הַיְתָן אַיְן זַיְנָעָן וְאַבְּ, אַזְוֹנוֹי אַיְן אַוְקְרִינְגִּישׁ. אַיְן נַהֲדָז וּזְאָלָטְמָעָן
זְאַדְאָרְפָּט אַנְקוּמוֹעָן צַו אַגְּנָצָן בְּאַשְׁרִיבְעָרִישָׁן אַוְיסְטְּרִיךְ: unablässig mit bitten verfolgen, zudringlich sein,

ונדר נאדר ערטשטער טיל פון דער פראווע אין געבעיט אוזוּ
עד לאָזֶט זיך אַיבָּרוּגָעָבָן אִינְג אָקוּרְבִּינְשִׁי קִימָט מִיט דִיזָעָבָן
הַדָּעָן, מִיט דַּעֲמֹעֵלְבָן בּוּ:

מ. і Ф. у Сан Домінго все докукали жубернато
щоб він їм хоч дозволив самим купити корабель
ח'זם ווינזט דאס אונדו?
ה'זם דעם ביטל, וואס איז דא געבראכט, איז שונן צו זען, א'
ה'זיש האט צו שפערקן איני יידיש אסאכ מער, ווי מיט סלאויז
וואערטער, מיט סלאויש אפיקסן פארו ואָרטבּֿילַדְּוֹגָן, —ס'ה'זָה
ה'זען מיט סל אָוּזִים עַן, ד. ה. מיט אויסבּֿילְּדְּגָן שפּֿראָכְּמִי
פּֿון דִּינְגֶּרְמָנִישׁ עַלְמָעָנְטָן אָפְּצָה שְׂטִיגְּלָזְּפּֿון סְלָאָ
דאס קער זיך אָן צוּם אַלְעָטָם ערשותן מיט סְעָמָאנְטִיקְּ,
אַרְלִינְגְּלִיבְּגָן אַין אַלְטָעָ ווּוּרְטָעָ אַ נִיְיעָם בָּאַטְּיִיטָ, מִיְּ
רְבָּטְּפּֿילְּדוֹגָן, מיט אַיבְּרָרוּבוֹגָן דּוֹרָכָ גַּעֲרָמָאנְישׁ אַפְּיקָסָם
וּוּרְטָעָ פָּאָר אַ נִיְיעָם בָּאַטְּיִיטָ, מִיט וּאַרְטָשָׁ אַפְּוֹגָן,

בג' גולקְג פון האטעליגו :
 ג' גוּנְג וַיָּהֵי שָׁתָּאָטָן אֶשְׁתָּאָטָן (א' שְׁתָּאָטָן) גִּיקְוִינְן אֹגְמִיטְר' מְשָׁה הַעַלְמְשָׁא
 ג' שְׁבָגְן אֲבִיר הַאָט (ז' זָאָט) אַוְיפְּ גִּיזָּה אַטְטִין פָּוּן אַיְן יוֹ
 ג' אַגְּדָעָרְן (163)

ב) בא גליקל פוג האטעלן :
מיישן דאסין האבוי אונגרי שכנים זער ג' מיארט (פוג העבר. - מינץ).

נולעך זיין, גושטיניג אוון ניט וואצין אט לאזין עם שידוך מהיתומן
(178) ארכיך (159).

טְמִיצָרֶעַ אֵין זָלְגָן זִינְגָן וְאֵבָא דִינְטְשָׁע יְבוּרָג אֲנוֹהִי 19-טְנוּ יְהִי זְכָרָה Tendlaun. Sprichwörter u. Redensarten jüdisch-deutscher Vol.

איל' - בְּרָגְנֶעֶר פַּרְיוֹאַטִּיבְּרִילְיוֹוֹן:
ה' - האב מײַן ברודער גָּאר זַעַר. וְקִיְּפַּת (מַהְדֵּר, kibelen, kipelen... עַזְּנָאַל דְּלַעַת עַמְּבָּעָגָן), אַזְמָנוֹן: פָּאָרָאָן וְאַבְּרָאָן דְּיִתְשָׁאָם בְּנָאָרָאָן... עַר וְאַל דְּלַעַת

עמדו... איד' האם אמר זו (אמ) גיזאגט: וויא ווילטו (ווילטס
ה' חיון) (נומ. 1 ג' 1)
וועו וויסער וועגען דעטעלגען!

בג'ון עז גאנר איזין מיגלאיך קידיט (מעגלעכאנט) ווערט, וועלט מײַן ברוּד
הנָּבוֹחָה לְאֶזֶן, עַד אֲנוֹיִשׁ (מוֹן) דֵּין חָעֵר גַּעֲמָן (דָּרָאָן זָ-יָ-2)

40

2. איכָ מַוְזָּעֵד זִיכָּר אֲפִיזָּגָן כֹּונֶן צַו וּוּבִינָג, וּוּנְזַיְּנָג, אַיִלְמַעְלָג
שְׁפָרָאכְ-פְּרָאכְבָּס, וּוּאַסְטָה אַיְלָבָרְגָּעָג, גַּעַנוּמוּגָעָג פָּוָג וּוּסְפָּרְעָג
סְלָאוּוּשָׁעָר שְׁפָרָאָק (פָּאָר מִינְיָן אַיְצָמִיקָּן צְוָעָק הַאַט דָּאָס, אַיְנוּ
בְּלוּוּיָּא צְוּוּיְטָרָאָנִיקָּן בָּאָתִיטָא).

3. איך בין אויסן נאר דאס סלאוינישע, וואס איז שוויג פון זונטן לא בו – אָגָן אַיְנוּגִירְגָּרֶט אַיְן דָּעֵר שְׁפָרָאָגָן דָּאָס הִיסְטָמִיט, וואס איז גָּוֹעֵנֶט צָו דָעֵר עֲפָאָכָע, וואס איך באַהֲנָדָל אַיְזָן (בעודעכ 1790–1830). פָּאָרְשְׁטִיטִיט זִיכָר, אָז גָּעָנוּי דָאָס אַקְזּוֹנָגָעָגָע גְּזָעָן פָּוּנְדָעַם צְיִיל, וואס איז צְגּוּקְמוּנָן שְׁפָעַטָּעָר – דָאָס אַיְזָן אַיצְטָן נָאָכָל נִישְׁתָּמְעָלָעָב, אַפְּבָעָר וּוּגָנָן אַיְיבָּשְׁכִּיטָּפָונְעָם הַלְּמִינְטָמָעָסָלָאָוִישָׁ אַיְן יִידְשִׁין שְׁפָרָאָכָּאָרָמָאָגָן לְאָטָט זִיכָר דָאָס אַזְגָּנָמִיט אַיְזָן כְּעַרְקִיפִּיט, – דָאָס אַיְזָן וּוּגָנָן דָעֵר רְוִסִּישָׁ עַד שְׁכָטָם. זִידְאָקְעָדָשִׁיכָט קּוֹמֶט אַיְן אַונְדוּעָר עֲפָאָכָע זִיְעָר וּוּיְנוּיק אַיְן גָּאָזָר דָאָכָט. הַעֲכָסְטָנָס הָאָטָט זִיכָר דִּישְׁכִּיט גַּעֲקָנָס צְוָמְתִיל גַּלְּסְטִיקָן אַאָכָבָן אַיְן יַעֲגָע גַּעֲנָנָן, וואס האָבָן גַּעֲרָעָנָעָטָס דִּירָעָקָם מִינְקָן יַגְעָרָן רְוִסְלָאָנָד (מַאֲלֻוּעָר גּוֹבָן). איך הַאָבָן שְׁוִיג גַּעֲוִוִּין, אַיְזָן עַנְעָן צִימָט אַיְן דִּי הַעֲרָשְׁנִיקָעָ קּוֹלְטוֹר אַיְן דִּי גַּעֲוָעָנָעָט פּוֹלְעָד שָׁעָ פְּרָאָוּיְנָגָג (אַקְרִיבָּנָעָן, וּוּיָר, לִיטָעָן גַּעֲוָעָן דִּי פּוֹלְעָשָׁעָן), אַיְזָן רְוִסִּישָׁ וּוּרְקָוָגָן קּוֹמֶט שְׁפָעַטָּעָר, – בעַרְעָעָכָפָן דִּי 60-עָד אַאָרָעָן אַיְן 19-עָטָן יַאֲרָהָנוֹנְדָעָרט, – וּוּנְעָן דִּי רְוִסִּישָׁ בּוֹרְשָׁוֹאוֹיָעָ אַאָטָט פָּאָר אַיְר וּוּרְתָשָׁאָדְעָטְלָעָכָר עַקְסְפָּאָנִישָׁ פִּירְגָּעָנוּמָעָגָלָאָגָמְעָסִיקָעָ דִּוּסְפִּינְגִּיאָעָ אַיְן יַעֲגָע גַּעֲנָנָן (אָוָן דִּי יִדְשִׁיטָעָן דִּי אַוקְרִינְגִּישָׁ בּוֹרְשָׁוֹאוֹיָעָ אָן). אַנְדָּה הָאָבָן אַיְר גַּעֲטָרָמִי יִתְגַּחַלְפָגָן). דִּי קוֹוָאלָבָן פָּוּנְדָעַם אַלְטָאַיְנוּגִירְגָּרֶטָן סָלָאָלִישָׁ, וואס איך בִּין דָא אוִיסְטָן, דָאָרָט מַעַן זָוְכָן צָוָם גַּעֲסָטָן יְיִילָן – אַיְן פּוֹיְילִישָׁ, אַוקְרִינְגִּישָׁ, וּוּמִסְרָוִסִּישָׁ, אַיְן דִּי גַּעֲרָדָטָעָלָאָוּנִישָׁ דִּיאַלְעָקָטָן באָ דִּי בְּרִיטִיעָמָאָכָן אַיְן מַוְילָן.

4. איך באחאנדליך דא זי סלאויזיש ווירקונגונג, דערחויפט אונ
ווקרייניגשן זייריש (ראזס יידיש קען איך בעטער). פאר
עמדאָזַיְקָן זיידיש, וואָס האָט אין אונדזער עפֿאָכָע (בֵּין 1830-
עשפֿלֶט אַזְהָרִיסְטָעָן וְאַלְעָעָן — עפֿשָׁעָרָן גְּרוּסְטָעָן דְּאַלְעָעָן — אַתְּ
וִיסְפּוּרְעָזָעָן דֵּי נִינְיָע פְּאַלְקָסְטִימִילְמַעְכָּשׁ שְׂרִיפְתִּשְׁפָּרָאָקָן, קּוֹמֶט אַזְּ
אטְרָאָכָס (כּוֹצֶן פְּוִילִישָׁן — דֵי עַלְמָסְטָעָן, אַבְּעָרָן שְׁוִינְגָּרְבָּלָאָס
עַן, ווִירקְוּנְגְּסְפּוּרָעָן) ווי אַז ווִירקְנְדִיקְעָרָן פְּאַקְטָעָר דֻּרְוָהוּפְטָן
וּוְקְרִינְיָע שְׁפָרָאָבָן, סְיִינְיָיבָּעָר דָּעַם, סְיִינְיָיבָּעָר אַנְדוּרָעָן
אַסְטִיּוֹן (פְּוִילִישָׁע טַעַקְסָטָן וּוְאַלְטָן שְׁטָאָרָק קָאַמְפְּלִיזִירָטָן דֵי אַרְ
קְסָטָן, וַיְיַזְרְעָן מִיד אַיְצָט וּוַיְיַזְרְעָן צָגוּנְגָּלְעָבָן אַז. וו.) בָּאַנְגָּנוּ
בָּכָן וּבָכָן דָּא וּוְיַעֲטָעָר בְּלוּזָן מִיט אַזְוּרִינְיָיבָּעָר שְׁעָרִיךְ. דָּעַרְמִיטָן
זָן, פָּאַרְשְׁטִימִיט וְזָן, נִישְׁטָן גַּעֲמִינְיָט, אָז אַוְיָבָן מַע וְעַפְנִיטָן אַיְן יִיְשָׁן
ש אַפְּאוֹרְלָעָן שְׁפָרָאָכְפָּאָקָט צָו אַזְקְרִינְיָינְשָׁן, אַיְן דָּאָס אַז
יִש אַלְעָעָמָל גַּעֲקָומָעָן דְּאַפְּאָקָע פָּוָן אַזְקְרִינְיָינְשָׁן (בִּינְעָד שְׁוֹאָבָן
זָבָן דָּאָס גַּעֲקָעָנְטָן גַּעֲמָעָן בא אַדְרִיטָעָר, אַשְׁמִינְיָעָר, בא פְּוִילִישָׁן
בָּכָן בִּינְעָד שְׁפָרָאָכָן האָט דָּאָס גַּעֲקָעָנְטָן אַזְקָומָעָן זַעֲלְבָּשְׁטָעָנְדִּיקָן.
בָּרָע דָּא בִּיכְלָאל פָּוָן סְלָאַוְיִזְרָוָן, נִישְׁטָן פָּוָן אַזְקְרִינְיָינְרָוָן,
פּוֹנְקָט (2). אַיְן פָּאָר דָּעַם צְוּוֹק גַּעֲנָגָן דֵי דָאַקְוּמָעַנְטָאָצָע פָּוָן
גַּנְגָּה (3) סְלָאַוְיִשְׁטָעָר שְׁפָרָאָכָן

5. א. געוויסע קונגנירוקונג פונט יידיש אט די סלאחיש
ראכג, — אפ אוקרייניש אויל, — איז אינ געוויסע פאלג ארכ
גלאעך. נאך וויבטיקער איז, וואס איכ קען גאנט ניטש האנג דז
ערקיטס, או אַצְדִּינְג, וואס איכ ברונג דא פאר אוקרייניש
ראכטאקטן, איז ניטש פאראנגען אינ דערערלבער געשטלעט
דייטשע א. אנד. רידענישן (יע פריער) : צנויפטראפעניגן
ען דא זיינער מענגלעך מע דארפ אָבער אויל ניט האָנט
איין אויא פאל האט יידיש איבערזען. ען דאָפֶקָע פון דיבֿטֶס
(29) — זע דאס ערקטשע קאָפֶטס פון מינו איזטיקן אָרכֶט, אָפֶן צְרוֹאָכְטֶבֶת.

מִיר טוֹלְפֶן דַּאֲשָׁר זַבְּךָ וְעַדְעָמָן, וְזַס שְׁבָעָמָן פָּנוּ אַנְדָּרָעָ שְׁבָרָאָן, אַפְּרָעָן
מִיטֵּן דַּעַט בְּעַזְעַלְגָּן גַּאֲצִים, אַדְעָר בְּמַיְאָטִים, וְזָאָס וְזָיָּה, הַזָּגָן גַּהְאָתָן אַגְּ פְּוִילָּשׁ
אַאֲשִׁיגָּעָר: דַּעַקְרָעָט אַיְן זַיְנָעָג סְבוּגָן גַּעֲרִיכָּסְאָרְטִיכָּי (ב'), ק אַמְּבָ
לְאַמְּנָעָט — אַיְן זַיְנָעָג פָּנוּ אַגְּרוֹס, אַגְּלָקְדוֹנוֹנֶשׁ.
(27) אַיְן אַקְרָבִיְּשָׁן יְדִישָׁ זַקְגָּט מַעַן. אַיְשָׁ: פּוֹכִיר, אַוְיְחוּי אַיְן אַקְרָבִיָּה.
גַּוְשִׁיסָּה: פְּעַחַיר (דָּוִיסִישׁ) פְּעַזְעָרָם (פְּעַזְעָרָם). אַיְכָּה הַקָּבָּן. פְּעַרְבָּן פָּנוּ אַזְשָׁנְכְּבָרָר גַּעַחְוּט
פְּעַבְּכָרָר, (אַיְן בְּוַיְלִישִׁיְּרִישָׁ אַחֲסָ אַוּוֹ) וְזַיְן אַיְן פְּוִילָּשׁ. דַּאֲהָבָּן
מְהִיר דִּירְעָקָט אַגְּ צְנַחְעַרְעַנְישָׁ אַפְּ דַּעַט בְּנִיסָּת פָּנוּ אַמְּרָעָם: וְזַיְעַשְׂעָדָעָמָע
אַיְיָן גַּעַזְעָוָן דִּי פְּרַוְיִישָׁ, שְׁבָעָטָרָה אַחֲסָ דִּי אַוְקוּרְנִינִישָׁ פְּקָרָעָם וְזַיְעַסְגָּשְׁטָפָט
דִּעְבְּלִיבָּן אַיְן גַּבְּלוּוּן דִּי בְּלָעָטָרָה מַעֲנָשָׁן.

(28) דאס האס א שיכעס צו דער באקאנטער היפטטעזע (א). הארכאולוגין, אוֹדי אלטנברג-יעסנבעז יונישע זאנטיקעווונג איב אוקריינע אוֹג אַנְגִּינְפֶּשׁ האס פָּרִיעֵר אַמִּידָעֵר סָאִיזָן גָּנוּקָעָמֶג דָּעָר וּדְרִיעֵר שָׂוָרָקָם יְדִישָׁע אַיְגִירָאָטָןְןִן פָּנוּ וּבִכְשָׁ אַגְּדָה, גַּעֲרָדֶת אָמָלְאָוִישׁ; דאס צָלַהָה אַהֲדָה אַגְּנוּזָאַלְבָּן אַיְלָעָג אַגְּבָּאָג 16-טַשְׁעָרָה גַּרְחָנָדָרָט. וּזְעָגֵן דָּעַט אַזְזִינְג מַארָאָן אַהֲיָשָׁע זַיְכָּרָאָטָר (עַ, אַגְּדוֹן, בְּנֵי
עַזְזָבָ�נְיָע אַפְּנָסְקָמָן - בְּנָקָמָן) אָנוֹ אַם בָּ. זָרְבָּשְׁטִינְגָן אַרְטִיכְלָק (דָּקְרָט) וּוּנְגָן וּמָ —
גַּזְבָּי דָּעָר יְדִישָׁע וּלְעָטָטָן, 1914, גּוֹטָם. (3,2). יְזָדָה יְאָפָע וּלְיָלָג אַיְצָבָּר אַיְצָבָּר
שְׁבִּיצָבָּג זַיְכָּזָק הַיפְּטָעָזָע (אָגָן בְּנֵי בָּאַוְויְוִין). סְוָזָאָלָס גִּישָׁע גַּעֲלִינְגָן זַיְכָּאָמָן
זַיְכָּעָרָבָּג צָו דָּעַט אָמָלְאָבָּר גַּלְעָנָהָטָס, וּזְעָגֵן נִישָׁת אַיְבָּג חַיְכִיקָּעָר פָּרָאָט
בָּגָן. יְאָפָע אָמָרָבָּר פְּרָאוּס וּזְעָגֵן דָּעַט קָעָן אַוְיסְקָומָעָן, אוֹ דָסָלְאָוּסָעָן אַיְנָן
לְפָנְטִיקָן יְיִשְׁרָאֵל, — יְעָרָבָּל אַטְיָיל דָּעָרָבָן, — אַיְן עַלְמָעָר פָּאָר דִּי גַּעֲרָמָנִיאָישָׁע
לְפָמָנָגָן בָּאַיְדָה אַיְגָן בְּוֹלָה, הַאֲסָטָה אַיְמָעָגָן אַלְטָן
לְאַוְיָהָס אַטְבָּעָן יְיִרְדָּן. — שְׁוֹלָגָלְטָן. גַּעֲמָעָס גַּעֲמָעָן וַיְיָרָא אַוְנְטִירָפָאָנטָן; יְיָאָפָע
שְׁטָס זַיְכָּבָּעָר, לְיִדְעָר, נִשְׁתָּה דִּי מִיסָּעָטָס זַיְכָּבָּעָר וְאָסָס זַיְכָּבָּעָר אַשְׁטִינְגָּעָר
שְׁלָאַחָיָה אַרְאָזָמָעָן, אַיְן יְדִישָׁ; אַפְּאָקָט אַמְּן, אוֹ דָעַט שָׁע אַבְּאַזְמָעָן קָעָב
עַגְבָּן נִבְכָּל אַיְבָּזָטִיקָן יְיִשְׁרָאֵל (בִּסְלָן). אַיְוָיָה אַגְּנָגָן, וַיְיָאָפָע אַגְּנָטָן
זַיְכָּבָּעָר וְנִשְׁתָּה קָלָפָן, בָּאַזְוּזִים דָּעַסְעָן, בָּהָן אַיְבָּזָטִיקָן הַאֲלָטָן גָּאָזָבָן
אַיְן זַיְכָּבָּעָר, שְׁרָעָם טְוִילְעָרְטָמָטָס אַרְבָּעָטָס. דָּעָרָבָן סְלָאַחָיָהָר עַלְמָעָגָן אַיְגִּינְדִּישָׁ,

21-22, 15, 17 (20-22) 3, 3, 3, 3, 18

(23—21 שורץ, 238)